

REGIONALNI RAZVOJNI PROGRAM JUŽNE PRIMORSKE 2014-2020

DELOVNA SKUPINA ZA INFRASTRUKTURO IN PROSTORSKO UREJANJE

1. DELAVNICA, KOPER, 31. 1. 2012

SWOT ANALIZA – OP ROPI

Prometna infrastruktura: Povzetek ključne problematike

Na področju cestne infrastrukture se srečujemo z naslednjo ključno problematiko:

- Nezadostna zmogljivost obstoječih cest v smereh bodočih avtocest. V primeru, da se avtoceste ne zgradijo, bodo prometne razmere v planskem obdobju dvajsetih let kritične na polovici dolžine obravnavanega omrežja.
- Pričakovano naraščanje mednarodnega (tranzitnega) prometa v smeri proti jugovzhodu ob nadaljnji širitvi Unije na vzhod in Balkan oziroma po normalizaciji razmer in oživitvi gospodarskih tokov
- Pričakovano naraščanje mednarodnega (tranzitnega) prometa v smeri jugozahod-severovzhod.
- Ozka grla na cestah skozi naselja in s tem povezana tudi slaba varnost. Večine ozkih grl na teh cestah drugače kot z novogradnjami sploh ni mogoče reševati.
- Slabo stanje cestnega omrežja in objektov
- Slaba povezanost obrobni regij z osrednjo Slovenijo in slaba navezanost teh območij na mednarodne daljinske ceste (na TEN omrežje)
- Pomanjkljivo urejena križanja različnih prometnic in s tem povezana slaba varnost

Ključna problematika na področju železniške infrastrukture je naslednja:

- V obdobju po osamosvojitvi so se, z izjemo gradnje nove železniške povezave med Slovenijo in Madžarsko, na slovenski železniški infrastrukturi izvajale obnove in posodobitve prog, s katerimi se je v glavnem ohranjalo obstoječe stanje in prevoznost, zato je bilo varnost na mnogih kritičnih odsekih mogoče zagotavljati le z ukrepi omejevanja hitrosti.
- Kot posledica prepočasnega posodabljanja je obstoječe stanje železniške infrastrukture slabo, zaradi česar so v obdobju 2007 - 2013 predlagane investicije, ki naj bi znatno prispevale k povečanju kvalitete železniške infrastrukture in doseganju zahtevanega nivoja tehničnih standardov, kar bo omogočilo večjo stopnjo varnosti in zanesljivosti železniškega prometa ter omogočalo kvalitetnejše prevozne storitve.

Ključna problematika na področju pomorske infrastrukture se nanaša predvsem na potrebo po povečanju obsega operativnih obal, zaradi načrtovane rasti prometa (1 mio TEU)

Ključna problematika na področju letalske infrastrukture pa je naslednja:

- zagotoviti višjo splošno raven varnosti v zračnem prometu, obenem pa zagotoviti zahtevane kapacitete
- zagotavljanje predvidljivosti dogodkov v procesu prevoza ki poteka po načelu "od vrat do vrat"
- zagotavljanje združljivosti podatkovnih zbirk iz sistema nadzora pretoka zračnega prometa, letaliških slotov, podatkovnih sistemov ki so vezani na mejne in carinske formalnosti
- zagotavljanje potrebnih podatkov o letih zrakoplovov (plani leta in dejansko stanje letov), njihov zanesljiv prenos ter potreben format teh podatkov.
- nepovezanost letališč v informacijski sistem podatkov o letih zrakoplovov
- nezadostne kapacitete letališč in sistema za vodenje in kontrolo zračnega prometa

Ključna problematika na področju javnega potniškega prometa se nanaša predvsem na:

- upadanje kvantitete in kvalitete ponudbe javnega potniškega prometa
- nepovezanost omrežja javnega potniškega prometa (avtobusni in železniški promet)
- javna finančna sredstva, ki so neenotno opredeljena (ni transparentnosti)
- slabo informacijsko obveščenost

Prometna infrastruktura: Prednosti in slabosti (SWOT analiza)

Analiza slabosti in prednosti ter izzivov in nevarnosti (SWOT analiza) na področju prometa in prometne infrastrukture v Sloveniji kaže številne prednosti in izzive, ki jih velja izkoristiti in opozarja na nekatere slabosti in nevarnosti, ki jih z ukrepi prometne politike želimo preprečiti ali vsaj zmanjšati njihove vplive in posledice. Rezultati so naslednji:

a) prednosti:

- vpetost v evropsko kopensko transportno mrežo,
- izhod na odprto morje z razvitim pristaniščem,
- relativno močan transportni sektor, predvsem cestni,
- visok delež prihodkov izvajalcev tovarnega prometa na evropskem trgu,
- prevozniška tradicija.

b) slabosti:

- nepovezanost izvajalcev transportnih storitev in nepovezanost različnih vrst transportne infrastrukture (intermodalnost, multimodalnost), odsotnost logističnih centrov,
- razpršena poselitev prebivalstva in posledično draga infrastruktura, ki lahko zadovolji te potrebe,
- prepočasno uvajanje inteligentnih transportnih sistemov,

- slabo razvit in nepovezan javni potniški promet,
- manj konkurenčno železniško omrežje in (v primerjavi s cestnim) slaba organizacija železniških prevozov,
- zastarela in izrabljena železniška vozna sredstva
- zastarel železniški informacijski sistem in nesodobna odprava potnikov
- nedokončan sistem avtocest,
- nedokončan sistem železniške infrastrukture,
- neoptimalen sistem zaračunavanja uporabe avtocest,
- neizvajanje zaračunavanja uporabnine za železniško infrastrukturo,
- slabo stanje železniške infrastrukture,
- slabo stanje državnih cest, ki prometno »napajajo« avtocestno omrežje in povezujejo regije, kjer ni avtocest,
- slaba dostopnost letališč.
- neposodobljeni sistemi in nezadostna infrastruktura za vodenje in kontrolo zračnega prometa
- nezadostne kapacitete letališč in sistema za vodenje in kontrolo zračnega prometa

c) priložnosti:

- geografska lega,
- poenotenje in harmonizacija delovanja prometnih sistemov,
- razvoj novih transportnih tehnologij,
- nadaljnja specializacija industrijske proizvodnje – povečevanje tovarnega prometa,
- selitev proizvodnje tehnološko manj zahtevnih izdelkov v Vzhodno Azijo; Severni Jadran pridobiva veljavo,
- poenotenje delovanja obstoječe infrastrukture; slovenski ponudniki storitev bi na trgu zagotavljali celovite in ne več parcialne logistične storitve,
- nadaljnja stabilizacija Zahodnega Balkana in vključitev Turčije v Unijo bosta omogočila povečevanje transportnih tokov, predvsem tranzitnih na železnici,
- z dokončanjem avtocestnega sistema bo Slovenija notranje povezana in vpeta v evropski sistem, kar bo spodbudilo nove povezave in razvoj,
- razvoj sodobnih visoko zmogljivostnih železniških porog na koridorjih, ki potekajo skozi Slovenijo,
- V. in X. koridor, ki potekata skozi Slovenijo,
- Razvoj tretje prometne osi, ki bo povezala regionalna središča v Avstriji, Sloveniji in na Hrvaškem in ki bo omogočila navezavo cestnega prometa teh regij na glavne prometne evropske smeri,
- dovolj velike kapacitete in infrastruktura mednarodnih letališč v Sloveniji, ki zadoščajo za prevoz bistveno večjega števila potnikov (do 6 milijonov; leta 2005: okoli 1 milijon),
- povečanje izkoriščenosti kapacitet in objektov na mednarodnih letališčih v Sloveniji, kapacitet posameznih objektov znotraj infrastrukturnih enot, intermodalnih sistemov (letališče-železnica-cesta),

- ključna priložnost za slovensko infrastrukturo je njena ugodna geografska lega, ki je pomembna tudi z evropskega zornega kota in ki se zrcali v križišču V. In X. panevropskega koridorja,
- razvoj prevoza po morju na kratkih razdaljah.

d) nevarnosti:

- odliv tranzitnih transportnih tokov na vzporedno mrežo skozi Italijo, Avstrijo, Madžarsko ali Hrvaško zaradi prepočasnega razvoja javne železniške infrastrukture,
- odliv tovarnega pristaniškega tranzita na severnomorska pristanišča zaradi nepovezanosti jadranskih pristanišč v Benetkah, Trstu, Kopru in Reki ter zaradi neustreznih, predvsem železniških, zalednih povezav,
- naraščajoči prometni zastoji in zmanjšanje varnosti v tovornem in potniškem prometu zaradi prepočasne modernizacije omrežja in nedoslednega zaračunavanja uporabe transportne infrastrukture,
- stopnjevanje razpršenosti poselitve prebivalstva,
- nadaljevanje nepovezanosti izvajalcev javnega potniškega prometa,
- nazadovanje omrežja državnih cest, ki ne bo sposobno prevzeti transportnih tokov,
- družbeno nesprejemljiva degradacija (bivalnega) okolja,
- v civilnem letalskem prometu je nevarnost v hitro se razvijajoči konkurenčni mreži letališč na obmejnih območjih Slovenije (Trst (Ronke), Benetke (Treviso), Celovec, Gradec, Zagreb, Pulj, Reka...),
- nepravčasna prilagoditev nacionalnega letalskega prevoznika tržnim pogojem in konkurenci,
- neizpolnjevanje zahtev Kyotskega protokola.

Okoljska infrastruktura: Povzetek ključne problematike

Na področju ravnanja z odpadki lahko med ključne probleme štejemo:

- stalno naraščanje količin odpadkov za odlaganje
- slabo ločevanje na izvoru
- majhen trg za predelavo odpadkov v surovine in ponovno uporabo odpadkov,
- premajhno število zbirnih centrov
- nestabilnost finančnih okvirjev za investicije
- neizgrajenost objektov in naprav za ravnanje z odpadki.

Problemi s katerimi se soočamo na področju odvajanja in čiščenja so tako:

- visoka ranljivost vodnih virov
- različna kakovost čiščenja na posameznih čistilnih napravah
- dotrajanost in slabo upravljanje čistilnih naprav in posledično velik razpon cen storitev

- slaba varnost in organiziranost javnih služb pred izrednimi onesnaženji zaradi čistilnih naprav,
- nekonsistenten sistem financiranja investicij na občinskem nivoju,
- premajhno sodelovanje javnosti in izmenjava informacij med občinami pred začetkom investicije,
- nestabilnost finančnih okvirjev za investicije,
- neizgrajenost objektov in naprav na še najmanj 1600 aglomeracij.

Na področju oskrbe s pitno vodo se soočamo s/z:

- razpršenim onesnaževanjem podzemnih voda z nitrati in pesticidi iz kmetijskih virov, ki so glaven vir pitne vode in posledično z visoko ranljivostjo vodnih virov
- klimatskimi spremembami in spremembami vodnih režimov
- rabo neustrezne vode kot pitne vode
- neustrezne bilance vodnih količin vodnih virov (dolgoročno nižanje nivoja podzemnih voda na nekaterih področjih)
- dotrajanostjo vodovodnih sistemov
- velikimi vodnimi izgubami na vodovodnih sistemih
- nedefiniranimi rezervnimi vodnimi viri

Ključni problemi, ki bi lahko negativno vplivali na nacionalni razvoj, ob predpostavki, da bi tudi v prihodnje ostali programi za spodbujanje učinkovite rabe energije in obnovljivih virov energije na sedanjem nivoju, so:

- ob sedanjih trendih rasti porabe energije grozi v naslednjih desetletjih znatno povečanje odvisnosti Slovenije od uvoza energije. (v EU: brez posebnih ukrepov se bi do leta 2030 odvisnost EU od uvoza energije s sedanjih 50% povečala na 70%);
- v prihodnosti ne bomo mogli izpolnjevati mednarodnih obveznosti v zvezi s Kjotskim protokolom in direktivami EU (npr. letno dokazovanje prihrankov pri rabi končne energije v višini 1% v skladu z direktivo o učinkovitosti rabe končne energije in energetske storitvah);
- zmanjšanje konkurenčnosti gospodarstva, še posebej energetske intenzivnih panog, v katerih predstavlja strošek za energijo znaten del odhodkov;
- visoka rast porabe električne energije;
- nesmotrno ravnanje z energijo, še posebej v javnem sektorju in v večstanovanjskih stavbah;
- povezovanje URE in OVE zgolj s pozitivnimi vplivi na okolje in ne tudi z vplivi na povečevanje konkurenčnosti, regionalnega razvoja in zaposlovanja;
- nizek obseg raziskav in tehnološkega razvoja energetske opreme in storitev na področju URE in OVE;
- znatno prenizka razpoložljiva sredstva iz državnega proračuna za finančne spodbude;
- osredotočenost podjetij za energetske oskrbo na velike investicije v energetske sektorju;
- šibka koordinacija med resornimi ministrstvi, itd.

Državne intervencije na področju URE in OVE so potrebne zaradi neučinkovitega delovanja trga, ki sam zase ne more zagotoviti, da bi do sprememb prišlo dovolj hitro. Namen razvojnih programov je odpravljanje številnih ovir. Delež stroškov za energijo v stroških podjetja,

ustanove ali gospodinjstva je pogosto sorazmerno nizek in vlaganja v URE in OVE zato niso prioriteta. Investicije v nekatere energetske tehnologije, npr. v obnovo ovoja stavbe in v OVE, imajo dolg vračilni rok in zato niso atraktivne. Tu gre tudi za pomanjkanje informiranosti o stroških in razpoložljivosti tehnologij, pomanjkanje usposobljenosti pri ponudnikih energetskih storitev, nedostopnost ustreznih finančnih instrumentov in podobno.

Ključni problemi, s katerimi se srečujemo pri zmanjševanju škodljivega delovanja voda so:

- visoka ranljivost urbaniziranih površin,
- zastarela in dotrajana vodna infrastruktura,
- slabo vzdrževanje in visok strošek vzdrževanja vodnogospodarskih objektov,
- nedokončan sistem protipoplavnih objektov,
- nekonsistenten sistem funkcioniranja in delovanja protipoplavnih objektov,
- nizka ozaveščenost glede gradnje na poplavnih območjih
- prenizka razpoložljiva sredstva iz državnega proračuna za gradnjo in vzdrževanje protipoplavnih objektov.

Zmanjševanje škodljivega delovanja voda je prioriteten ukrep, ki bo dosežen na osnovi Podrobnejšega načrta upravljanja voda za zmanjševanje škodljivega delovanja voda na povodju Donave, kjer so predvideni naslednji protipoplavni ukrepi:

- gradnja visokovodnih nasipov,
- rekonstrukcija visokovodnih nasipov in zidov,
- gradnja zadrževalnikov in
- ureditev strug.

Okolje: Prednosti in slabosti (SWOT analiza)

	Opis
Prednosti	<ul style="list-style-type: none"> – možnost vzpostavitve dobrega sistema za ravnanje z odpadki v kratkem času – obilje vodnih virov in relativno dobra teritorialna pokritost – relativno dober monitoring stanja kakovosti vode (viri, dobave) – razširjenost merjenja količin porabe pitne vode – nizka poraba vode na prebivalca – velik neizkoriščen potencial za URE (stavbe) in OVE (biomasa, geotermalna energija, sonce) oziroma potencial zmanjšanja emisij TGP, izboljšanje lokalne kvalitete zraka, povečanje energetske ter ekonomske učinkovitosti – usklajenost NEP in drugih programov z okoljsko politiko in energetske politiko EU in povezano z izpolnjevanjem Kjotskega protokola in drugih mednarodnih obveznosti Slovenije – obstoj namenskih finančnih virov (CO₂ taksa, dodatek k ceni za uporabo elektroenergetskega omrežja, trošarinske olajšave) – obstoj programov spodbujanja, institucij (npr. Ekološki sklad) ter metodologije uvajanja, izvajanja, spremljanja in evaluacije programov – znanje, naravne danosti in tradicija področja (biomasa) – že razvita proizvodnja naprav, opreme in storitev (gradbeni materiali, ogrevalna in klimatizacijska tehnika, merilna tehnika, informacijske tehnologije idr.), ki je sposobna pospešenega razvoja – trend znižanja investicijskih stroškov zaradi ekonomije obsega in zrelosti tehnologij – zmanjšanje poplavnosti urbaniziranih površin, – kontroliranje visokih voda, – izboljšanje količinskega stanja voda – trajanja nizkega pretoka, – stabilizacija vodnega režima, – relativno dober monitoring stanja voda
Slabosti	<ul style="list-style-type: none"> – stalno naraščanje količin odpadkov za odlaganje – slabo ločevanje na izvoru – majhen trg za predelavo odpadkov v surovine in ponovno uporabo odpadkov – pomanjkanje zbirnih centrov – nizka ozaveščenost prebivalstva – nekonsistenten sistem financiranja investicij na občinskem nivoju – nestabilnost finančnih okvirjev za investicije – visoka ranljivost vodnih virov

	<ul style="list-style-type: none"> – razpršenost upravljavcev vodovodnih sistemov – različna kakovost čiščenja na posameznih čistilnih napravah – dotrajanost in slabo upravljanje čistilnih naprav in velik razpon cen storitev – slaba varnost in organiziranost javnih služb pred izrednimi onesnaženji zaradi nedelovanja čistilnih naprav – premajhno sodelovanje javnosti in izmenjava informacij med občinami pred začetkom investicije – neizgrajenost objektov in naprav – različna kakovost oskrbe s pitno vodo (vaški sistemi, individualna oskrba) – dotrajanost vodovodnih sistemov – visoke vodne izgube – nedefinirani rezervni vodni viri – nekonsistenten sistem financiranja investicij in delovanja vodovodnih sistemov – majhne sezonske zaloge vode v primeru dolgotrajnejših hidroloških suš (klimatske spremembe) – visoka in rastoča odvisnost od uvoza energije – visoka rast porabe električne energije, neracionalno ravnanje z energijo, še posebej v javnem sektorju in v večstanovanjskih stavbah – institucionalni okvir, ki daje prednost tradicionalnim virom energije – malo demonstracijskih projektov, ne vključevanje URE in OVE v javna naročila – pomanjkanje usposobljenih investitorjev, pomanjkanje obstoječe infrastrukture za nekatere tehnologije – nizek nivo razpoložljivosti lastnih finančnih sredstev in slabo razviti alternativni modeli financiranja – nizek obseg raziskav in tehnološkega razvoja energetske opreme in storitev na področju URE in OVE – velika energetska podjetja ne vidijo OVE in URE kot svoje razvojne priložnosti, temveč kot konkurenčno opcijo – zastarela in dotrajana vodna infrastruktura, – nedokončan sistem protipoplavnih ukrepov, – visoka ranljivost urbaniziranih površin, – slabo vzdrževanje in visok strošek vzdrževanja vodnogospodarskih objektov, – nekonsistenten sistem funkcioniranja in delovanja protipoplavnih objektov, – uporaba zemljišč zaradi poplavnosti za druge namene ni možna
Priložnosti	<ul style="list-style-type: none"> – ohranitev naravnih virov – ohranitev kvalitete vodnih virov – razvoj novih delovnih mest – urejenost infrastrukture kot konkurenčna prednost Republike

	<p>Slovenije</p> <ul style="list-style-type: none"> – pozitivni učinki na gospodarski in turistični razvoj in razvoj uporabe novih tehnologij – ohranitev vodnih virov kot strateška dobrina države v času klimatskih sprememb – razvoj novih delovnih mest – kvalitetna pitna voda kot konkurenčna prednost Republike Slovenije – pozitivni učinki na zdravje prebivalstva – možnost povečanja zanesljivosti energetske oskrbe (diverzifikacija virov, manjša odvisnost od fosilnih goriv, razpršena lokalna oskrba) – upočasnitev gradnje novih velikih energetskih objektov in omrežij – pospeševanje skladnega regionalnega razvoja Slovenije, vključno z zagotavljanem novih delovnih mest – vzpodbujanje lokalnega gospodarstva na področju kmetijstva in gozdarstva, povezava z eko kmetijstvom in turizmom – zagotavljanje boljše stroškovne učinkovitosti energetske oskrbe in s tem povečevanje konkurenčnosti gospodarstva – spodbujanje konkurenčnosti pri zagotavljanju energetskih storitev ter vzpodbujanje dodatnega razvoja tehnologij (gradb. in drugi materiali, energetska oprema, IT tehnologije itd.) – izboljšanje bivalnega udobja in delovnih pogojev ter znižanje stroškov za zdravstvo in varstvo okolja – aktiviranje zasebnega kapitala za OVE in URE in s tem dolgoročno zmanjšanje proračunskih sredstev – zmanjšanje tveganja za življenje ljudi, okolje in ekonomska sredstva na poplavnih območjih, – izboljšana raba površin, varovanih pred poplavami
Grožnje	<ul style="list-style-type: none"> – povečana zdravstvena ogroženost prebivalstva – zmanjšanje kvalitete bivanja in dostopnosti storitev – negativni vpliv na gospodarski razvoj, umikanje kapitala, – migracije prebivalstva (znotraj RS) – razpad infrastrukturnih sistemov oskrbe s pitno vodo – izredno povišanje cen oskrbe s pitno vodo – povečanje porabe vode zaradi mednarodnih migracij (priseljavanje) – klimatske spremembe – neprilagojen institucionalni okvir za URE in OVE – slaba koordinacija aktivnosti različnih akterjev, pomanjkanje vizije, višji riziko zaradi novih tehnologij – nizka stopnja ozaveščenosti porabnikov glede ekonomskih in drugih koristi – nizka likvidnost kupcev in lastnikov (npr. ob gradnji in obnovi stavb ter investicijah v energetske naprave).

	<ul style="list-style-type: none">– ovire pri razvoju sistemov energetske oskrbe zaradi neorganiziranega trga z lesno biomaso ter dviga cen biomase– konflikt z lesnopredelovalno industrijo (uporaba biomase kot surovine in ne za proizvodnjo energije)– gradnja na poplavnih območjih,– zmanjšana vrednost objektov na poplavnih območjih– povečevanje poplavnih območij,– nizka stopnja ozaveščenosti prebivalstva glede gradnje na poplavnih območjih
--	---